

CARTEA DE TEATRU

Nicolae PRELIPCEANU

Eternitate vremelnică și luciditate inversă în teatrul lui Teodor Mazilu

Editarea, astăzi, a unui volum cu tot teatrul pe care l-a scris Teodor Mazilu ar trebui considerată un eveniment, dacă lumea ar mai avea timp și de alte evenimente decât acelea ale ultimei mode. Și totuși, acest eveniment – chiar așa este pentru cel care însăilează câteva rânduri, semnalându-l – a avut loc și este datat: 2001. Surpriza, căci este și o surpriză în același timp, ne-a făcut-o Editura Sigma. Ediția este îngrijită de Philippe Loubière, care scrie și o foarte simțită prefață. Păcat numai că editorii și îngrijitorul de ediție nu s-au gândit că un autor ca Mazilu are nevoie azi, după o atât de lungă – totuși – absență dintre noi, de datele biografice, cu atât mai mult cu cât ar accentua, pentru acela care știe să citească un text, tragismul existenței acestui autor, care a început cu un roman cam conformist, *Bariera*, sfârșind prin a scrie piese de teatru care sufereau mari cazne din partea unei cenzuri necruțătoare, mai ales cu teatrul.

Noua ediție a teatrului lui Teodor Mazilu include atât piesele mari, cunoscute publicului din reprezentații mai mult sau mai puțin ciuntite de cenzorii vigilenți, cum ar fi *Proștii sub clar de lună*, *Somnoroasa aventură*, *Acești nebuni fățarnici*, *Mobilă și durere*, dar și piesele de mai mică întindere, scurte schițe fulgerătoare și acide, precum *O plimbare cu barca*, *Frumos e în septembrie la Veneția* sau *Împăiați-vă iubiții!*, cât și multe altele, unele jucate, așa cum se putea în acele vremuri, altele mai puțin cunoscute, dar nu mai puțin fermecătoare. Căci, o să râdeți, Teodor Mazilu are mult farmec în „critica” sa „socială” – ce altceva sunt toate aceste pagini satirice, în care poți înlocui limba de lemn a vremurilor comuniste cu aceea a democrației originale? Felul în care eroii săi problematizează nimicul ori pun în ecuație ideologică sentimentele se poate regăsi și astăzi, în limbajul noilor „bonjușiști” globalizatori. Și cei de azi declară uneori că „au o problemă afectivă” cu nu știu cine, ca să pară că vorbesc „științific”, iar nu, Doamne ferește, ca toată lumea. Într-o margine a sa, lumea lui Mazilu, mai precis felul cum este problematizată relația erotică de către unele personaje aparținând lumii de carton sufletească create de socialismul biruitor seamănă (sau aduce) cu prolemațizarea relației bărbat-femeie, din alt unghi firește, pe care o întâlnim în filmologia lui Woody Allen. Nu mai puțin de 24 de piese, scurte și lungi, compun această carte a ipocriziilor și cinismelor pe care le cultivă „societatea socialistă multilateral dezvoltată”, această carte a oamenilor de carton, manipulați, cu cinism superior celui pe care și-l însușesc ei înșiși, de creatorii omului nou, acești oameni noi ei înșiși. Oameni noi care n-au dispărut ci, dimpotrivă, și-au extins aria de preocupări și de activitate, până la marea proprietate și la Parlamentul țării.

Un fel de luciditate imensă, simptom al neputinței de a simți și de a gândi și, simultan, al dorinței de a părea că, dimpotrivă... îi stăpânește pe eroii lui Mazilu. Lichele, poltroni,

femei ușoare, o lume ce pare adeseori desprinsă din *D'ale carnavalului*. O mahala care invadează totul, ea, cu adevărat biruitoare, mai biruitoare decât vechiul purtător „dictatura proletariatului”.

Nu știu dacă Teodor Mazilu este un urmaș al lui Caragiale, dar sunt sigur că, măcar un timp, opera lui va supraviețui asemenea celei a clasicului, tocmai pentru că *ipotezele* umane pe care ea le propune nu vor pieri ușor sau nu vor „pieri cu totul”, ca să reproduc un sfert de vers călinescian. Că Mazilu merge până la absurd, un absurd socialist, este iarăși dincolo de orice îndoială. Derizoriul atinge lumea pe care o învie în paginile operei sale Teodor Mazilu, el – o persoană fragilă și supusă tuturor aroganțelor puterii vremelnice, resimțindu-le din greu, chinuitor, după cum reiese atât din viața sa pierdută înaintea de vreme, cât și din această operă care ar trebui mai mult pusă în scenă, ca un model... etern pentru o vreme. Căci cât poate ține, azi, eternitatea? O vreme, nu-i așa?

Claudia LIPAN

LEONE DE'SOMMI, SAU DIALOGUL DESPRE OMUL DESĂVÂRSIT

„Precursor al regiei moderne“ îl numește criticul Andrei Strihan în ultima sa carte apărută la Editura Cartea Românească, pe autorul primei piese în ebraică, Leone De'Sommi. Cele *Patru dialoguri în Materie de Reprezentării Scenice*, scrise în secolul al XV-lea, anunțau din partea unui poet o concepție estetică a artei spectacolului valabilă chiar și în principiile teoreticienilor sau ale regizorilor moderni. Cei trei interlocutori – aparent imaginari – sunt Massimiano, Santino și Veridico. Primul era Ducele de Gonzaga care în 1562 fonda „Accademia degli Invaghiti”, ai cărei membri erau investiți cu titluri universitare și nobiliare de către Papa Pius al VI-lea. Al treilea interlocutor era însuși autorul, pe care Ducele ar fi vrut să-l primească în Academie, dar regulile societății nu permiteau ca unui evreu să-i fie acordat rangul de cavaler, rang de care beneficiau toți membrii. Ei dezbat rând pe rând modul de interpretare a unui act dramatic. Sfaturile legate de actori, costume, lumini, obiecte, public și poezia textului sunt influențate de bogata activitate teatrală a actorilor ambulanți de la curtea Ducelui sau din comunitatea evreiască din Mantova.

Actul scenic se aseamănă pentru De'Sommi cu un al șaselea simț, în concordanță perfectă cu cerințele celorlalte cinci, cu regulile văzute și nevăzute ale trupului și sufletului, într-o construcție exactă, aproape matematică a măsurii umane. O măsură demonstrată în normele structurii comediei și tragediei, care trebuie să aibă o conduită logică, morală, estetică. De'Sommi apără cuvântul și gestul, libertatea de expresie, echilibrul între concepțiile autorului, actorului, regizorului și scenografului. Principiile sale tehnice au la bază o armonie a legilor naturii în om. Omul, sau piatra în jurul căreia se clădește treptat acest înveliș armonios, devine parte din ordinea religioasă universală a lucrurilor. Omul este un